

УДК: 347.77/.78

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.60>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ЗРАЗКІВ У КОНТЕКСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Кметик-Подубінська Х.І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кметик-Подубінська Х.І. Правове регулювання промислових зразків у контексті промислової власності.

Стаття присвячена комплексному аналізу правового регулювання промислових зразків в Україні як об'єктів промислової власності, охоплює еволюцію національного законодавства, механізми охорони, реєстрації та захисту прав, а також інтеграцію з міжнародними стандартами. Розглядаються ключові нормативно-правові акти, судова практика та виклики, пов'язані з глобалізацією та технологічними інноваціями, що впливають на ефективність системи інтелектуальної власності. Мета дослідження – дослідити сучасний стан правового регулювання промислових зразків в Україні, розкрити механізми їх охорони, реєстрації та захисту, а також оцінити перспективи гармонізації з міжнародними стандартами для підвищення ефективності системи промислової власності. Методи дослідження включають системний аналіз законодавства, порівняльно-правовий метод для вивчення гармонізації з ЄС, емпіричний аналіз судової практики Господарських судів України та теоретичне узагальнення викликів сучасних технологій. Отримані наукові результати демонструють, що правове регулювання промислових зразків в Україні формується на основі конституційних норм, спеціальних законів та підзаконних актів, які забезпечують умови охорони (новизна, індивідуальний характер, моральність), процедури реєстрації через НАОІВ та багаторівневий захист (адміністративний, цивільно-правовий, кримінальний, митний). Виявлено інтеграцію з міжнародними стандартами (ТРІПС, Гаазька система), судову практику щодо типових порушень (копіювання дизайну в меблевій та харчовій галузях) та проблеми, такі як дублювання норм, невизначеність у цифровому середовищі.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням законодавства для врахування цифрових технологій (віртуальні зразки, NFT), впровадження інституту незареєстрованого зразка за моделлю ЄС, посиленням спеціалізованої судової юрисдикції та розвитком електронних сервісів НАОІВ. В перспективі виникає необхідність більш глибокого вивчення впливу гармонізації з правом ЄС на креативні індустрії, а також розробки механізмів протидії порушенням у глобалізованому цифровому просторі.

Ключові слова: промисловий зразок, інтелектуальна власність, промислова власність, свідоцтво, охорона прав, міжнародні стандарти, гармонізація законодавства.

Kmetyk-Podubinska Kh.I. Legal regulation of industrial designs in the context of industrial property.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the legal regulation of industrial designs in Ukraine as objects of industrial property, covering the evolution of national legislation, mechanisms of protection, registration, and enforcement of rights, as well as integration with international standards. Key legal acts, judicial practice, and challenges related to globalization and technological innovations that affect the effectiveness of the intellectual property system are considered. The purpose of the study is to examine the current state of legal regulation of industrial designs in Ukraine, to reveal the mechanisms of their protection, registration, and enforcement, as well as to assess the prospects for harmonization with international standards to increase the efficiency of the industrial property system. The research methods include a systematic analysis of legislation, a comparative legal method for studying harmonization with the EU, empirical analysis of judicial practice of the Commercial Courts of Ukraine, and theoretical generalization of challenges posed by modern technologies. The obtained scientific results demonstrate that the legal regulation of industrial designs in Ukraine is formed on the basis of constitutional norms, special laws, and by-laws, which ensure the conditions of protection (novelty, individual character, morality), procedures for registration through the National Intellectual Property Authority of Ukraine (NIPA), and a multi-level system of enforcement (administrative, civil, criminal, and customs measures). Integration with international standards (TRIPS, Hague System) has

been identified, along with judicial practice concerning typical infringements (design copying in the furniture and food industries) and issues such as duplication of norms and legal uncertainty in the digital environment. The prospects for further research are related to improving legislation to address digital technologies (virtual designs, NFTs), the introduction of the unregistered design institution following the EU model, strengthening specialized judicial jurisdiction, and the development of electronic services of NIPA. It is necessary to study more deeply the impact of harmonization with EU law on the creative industries, as well as to develop mechanisms to counter violations in the globalized digital space.

Key words: industrial design, intellectual property, industrial property, certificate, protection of rights, international standards, legislative harmonization.

Постановка проблеми. Правове регулювання промислових зразків як об'єктів промислової власності становить складну систему нормативно-правових актів різного рівня, що вимагає постійного вдосконалення відповідно до викликів сучасності та міжнародних стандартів. Трансформаційні процеси в українському правовому полі, зумовлені євроінтеграційним курсом та необхідністю адаптації до глобальних ринків, актуалізують проблематику ефективної охорони інтелектуальної власності. На прискіпливу увагу заслуговує питання гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу, що передбачена Угодою про асоціацію та вимагає системного перегляду існуючих механізмів правової охорони промислових зразків. Саме ці засади і обумовлюють як проблематику так і актуальність поточного дослідження.

Мета статті – провести дослідження особливостей правового регулювання промислових зразків в Україні як об'єктів промислової власності, з урахуванням положень національного законодавства, судової практики та міжнародних стандартів правової охорони.

Стан опрацювання проблематики. В українській науковій доктрині ця сфера розглядається як одна з ключових у забезпеченні ефективності інноваційного розвитку, захисту результатів творчої діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємств. У працях дослідників Гладь Ю., Тарасенко Л. [1], Колб С. [6] увага приділена аналізу етапів формування законодавства про промислову власність, визначенню умов правової охорони промислових зразків та виявленню проблем у правозастосуванні. Окремо у роботах Кметик-Подубінської Х. [5], Світличного О., Михальського Д. [13] розкривається значення гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами. Поряд з цим, у дослідженнях від Олійника Д., Островської М., Панченка В. [10], Кенніса А., Лю Х. [21], наголошується на ролі Європейського Союзу у формуванні інтегрованої політики охорони інтелектуальної власності та зміцненні правових інструментів захисту у глобалізованому середовищі. Отже ми констатуємо, що сформувався провисокий рівень наукової уваги до проблематики охорони промислових зразків, однак залишаються відкритими питання адаптації правових норм до цифрової доби.

Виклад основного матеріалу. Правове регулювання промислових зразків в Україні формувалося поступово, по мірі становлення національної системи інтелектуальної власності і нині охоплює як положення Конституції України, що в статті 54 гарантує громадянам право на результати інтелектуальної, творчої діяльності, так і спеціальні закони та підзаконні нормативно-правові акти, які конкретизують правовий статус промислового зразка як об'єкта промислової власності, визначають процедури набуття прав та передбачають механізми їх захисту у випадках порушення [14, с. 136]. Найбільш фундаментальним документом є Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV, у якому у книзі четвертій «Право інтелектуальної власності» закріплено, що промисловий зразок відноситься до об'єктів права інтелектуальної власності (ст. 420), а статті 461–463 визначають його як результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання, закріплюючи, що власнику промислового зразка належать виключні майнові права на його використання, право дозволяти або забороняти іншим особам комерційне застосування цього об'єкта, а також право перешкоджати будь-якому неправомірному використанню [15]. Ці положення формують основи матеріально-правового регулювання і забезпечують можливість залучення промислового зразка до цивільного обігу як нематеріального активу, що має економічну цінність.

Визначальну позицію отримав спеціальний Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року № 3688-XII, який неодноразово змінювався та доповнювався, особливо після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що зумовило гармонізацію українського законодавства з європейськими стандартами. У цьому законі закріплено умови надання правової охорони (новизна, індивідуальний характер, відповідність суспільним інтересам та принципам моралі), процедури подання та розгляду заявки, експертизи, прийняття рішення про видачу патенту, порядок державної реєстрації та строк дії охорони [3].

Законодавче регулювання деталізується низкою підзаконних актів, серед яких варто виділити Правила складання та подання заявки на промисловий зразок, затверджені наказом Міністерства

освіти і науки України, які визначають вимоги до матеріалів заявки, порядок подання зображень, креслень, описів та інших документів, що забезпечують можливість проведення кваліфікаційної експертизи. Поряд із цим, Господарський кодекс України у статті 154 встановлює особливості використання результатів інтелектуальної діяльності у сфері господарювання, закріплюючи, що промисловий зразок як об'єкт права промислової власності може бути предметом ліцензійних договорів, комерційної концесії та інших видів господарсько-правових зобов'язань [2].

Варто згадати й Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР, який у статті 4 забороняє неправомірне використання позначень чи копіювання зовнішнього вигляду виробу, що може ввести споживачів в оману, тим самим створюючи додатковий рівень охорони промислових зразків поза межами патентного права [4]. Крім того, Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI містить положення щодо митного контролю за об'єктами інтелектуальної власності, передбачаючи можливість призупинення митного оформлення товарів, що можуть порушувати права на промисловий зразок, який є важливим інструментом захисту від контрафактної продукції [9]. Свою роль у формуванні правового режиму, відіграють постанови Кабінету Міністрів України, серед яких варто відзначити Постанову КМУ від 12 червня 2019 року № 496 «Деякі питання державної системи правової охорони інтелектуальної власності», яка визначила функціонування Національного органу інтелектуальної власності, закріпивши його повноваження щодо приймання та розгляду заявок на промислові зразки, а також забезпечення видачі охоронних документів [11].

Система захисту прав на промислові зразки в Україні ґрунтується на поєднанні адміністративних, цивільно-правових і кримінально-правових механізмів, що закріплені у законодавстві та реалізуються через інституційні інструменти, забезпечуючи багаторівневий захист правовласників. Відповідно до статті 16 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року № 435-IV, кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності, обираючи серед таких способів, як визнання права, відновлення становища, що існувало до порушення, припинення дій, які порушують право, відшкодування матеріальної та моральної шкоди, стягнення доходів, отриманих порушником, та інші передбачені законом заходи [15]. Судові інстанції застосовують положення Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», яким у статті 20 визначено підстави для визнання патенту недійсним, а також механізми захисту правовласника, включаючи заборону використання зразка без його дозволу [3].

Кримінально-правовий захист ґрунтується на положеннях Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року № 2341-III, де у статті 177 встановлено відповідальність за порушення прав на об'єкти промислової власності, що включає незаконне використання промислового зразка, привласнення авторства або інше умисне порушення прав, якщо такі дії завдали матеріальної шкоди у значних розмірах [7]. Санкції варіюються від штрафів і виправних робіт до позбавлення волі, що підкреслює важливість дотримання правової охорони у сфері промислових зразків. Крім того, суттєво додає і Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI, який у розділі XIV передбачає механізм митного контролю за переміщенням товарів, що можуть порушувати права інтелектуальної власності, надаючи можливість правовласникам подавати заяви про внесення об'єктів до митного реєстру та тимчасово призупиняти митне оформлення товарів, які містять ознаки контрафактності [9].

Першочергове значення має Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРІПС), прийнята в межах Світової організації торгівлі, яка у статті 25 вимагає від держав-учасниць забезпечити охорону промислових зразків, що є новими та оригінальними, а у статті 26 зобов'язує надати власникам виключні права перешкоджати виготовленню, імпорту, продажу чи іншому використанню виробів, які копіюють зареєстрований дизайн [12]. Угода також встановлює, що строк охорони має становити не менше 10 років. Україна як член СОТ інтегрувала ці норми у своє законодавство шляхом внесення змін до Закону «Про охорону прав на промислові зразки».

Другим провідним міжнародним інструментом є Гаазька система міжнародної реєстрації промислових зразків, яка адмініструється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності. Україна є учасницею Женевського акту Гаазької угоди з 2002 року, що дає змогу заявникам подавати одну заявку для реєстрації промислового зразка у кількох країнах-учасницях, а також забезпечує іноземним компаніям охорону їхніх зразків на території України.

Увагу варто приділити праву Європейського Союзу, оскільки відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 року наша держава взяла на себе зобов'язання гармонізувати національне законодавство із законодавством ЄС у сфері інтелектуальної власності. Центральним актом є Директива 98/71/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 13 жовтня 1998 року про правову охорону промислових зразків, яка встановлює загальні умови надання охорони [19]. Також Регламент Ради (ЄС) № 6/2002 від 12 грудня 2001 року про промислові зразки Співтовариства, що

запровадив єдиний титул охорони це зареєстрований промисловий зразок Співтовариства (RCD), який діє на території всіх держав-членів. Регламент також передбачає інститут незареєстрованого промислового зразка, строк охорони якого становить 3 роки від дати першого оприлюднення в ЄС, що є важливим інструментом для захисту короткострокових дизайнерських рішень у сфері моди чи побутових товарів [17].

Для України орієнтація на європейську модель означає необхідність не лише формальної імплементації положень Директиви 98/71/ЄС, але й створення інституційних умов для забезпечення їх практичної реалізації, зокрема розвитку електронних сервісів, пришвидшення процедур експертизи, удосконалення апеляційних механізмів. У цьому контексті важливо враховувати досвід діяльності Європейського відомства з інтелектуальної власності (EUIPO), яке забезпечує централізовану реєстрацію та адміністрування прав на промислові зразки в ЄС [18].

Найбільш зручним і ефективним інструментом є Гаазька система міжнародної реєстрації промислових зразків, яка діє на підставі Женевського акту Гаазької угоди 1999 року і адмініструється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO). Україна є учасником цієї системи з 2002 року, що надає можливість українським заявникам подавати одну міжнародну заявку до WIPO, в якій вказується перелік країн, де заявник бажає отримати правову охорону, замість того, щоб подавати окремі заявки у кожен національний установу. Таким чином, Гаазька система значно спрощує процедури та зменшує фінансові витрати, оскільки адміністрування відбувається централізовано [22].

Механізми захисту прав на промислові зразки за кордоном включають судовий порядок (позови про припинення порушень, стягнення компенсації), адміністративні заходи (митний контроль за переміщенням товарів, що порушують права) та альтернативні способи врегулювання спорів (арбітраж і медіація). У практиці WIPO часто застосовуються спеціалізовані арбітражні процедури, які дозволяють сторонам врегулювати конфлікти швидше й дешевше, ніж через національні суди. Наприклад, у практиці Господарських судів України неодноразово розглядалися справи про заборону використання промислових зразків у меблевій та харчовій промисловості, коли відповідачі без дозволу копіювали форму виробів, упаковку чи декоративні елементи, вводячи споживачів в оману [8, с. 117]. У таких випадках суди, посилаючись на статті 16 і 20 Закону «Про охорону прав на промислові зразки» та статті 432 і 433 Цивільного кодексу України, визнавали факти порушення прав та зобов'язували відповідачів припинити використання та відшкодувати збитки правласникам [15].

Нові технологічні тенденції ставлять нові виклики перед системою охорони промислових зразків в Україні, оскільки традиційні підходи не завжди здатні адекватно реагувати на інновації. Найбільш показовим прикладом є розвиток 3D-друку, який дозволяє масове відтворення виробів на основі цифрових моделей, що створює загрозу порушення прав власників промислових зразків без можливості оперативного контролю за виробництвом. Ще одним викликом є поява віртуальних промислових зразків, які існують у цифровому середовищі (наприклад, дизайн інтерфейсів, графічних рішень для комп'ютерних програм), і правова охорона яких у національному законодавстві недостатньо врегульована [21, с. 171]. Подібна проблема стосується і NFT-технологій (non-fungible tokens), які використовуються для маркування цифрових об'єктів як унікальних, що ставить питання про співвідношення між охороною промислових зразків та цифровими активами, а також про механізми правозастосування у випадку порушень. Українське законодавство наразі лише частково враховує ці тенденції, але надалі вони потребуватимуть розробки нових правових інструментів та внесення змін до законодавства, аби забезпечити належну охорону сучасних форм промислових зразків у цифровому середовищі.

У світлі імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом одним із пріоритетів є гармонізація національного законодавства у сфері промислових зразків із правом ЄС, що передбачає адаптацію норм до Директиви 98/71/ЄС та Регламенту (ЄС) № 6/2002, а також врахування практики Суду ЄС [16, с. 328–329]. Така гармонізація стане основою для забезпечення сумісності української системи охорони з європейською, створення прозорих умов для іноземних інвесторів та забезпечення українським виробникам рівних можливостей виходу на європейські ринки.

Висновки. У процесі дослідження було проаналізовано структуру та ієрархію нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері промислових зразків. Встановлено, що правове регулювання здійснюється на чотирьох рівнях: конституційному, кодифікованому, спеціальному законодавчому та підзаконному. Результатом дослідження стало виявлення системної взаємодії між різними правовими актами, що забезпечують комплексне регулювання.

Досліджено функціонування багаторівневої системи захисту прав на промислові зразки через аналіз адміністративних, цивільно-правових та кримінально-правових механізмів. Встановлено,

що адміністративний захист забезпечується діяльністю НАОІВ та Антимонопольного комітету, цивільно-правовий реалізується через судові процедури та договірні відносини, кримінально-правовий передбачає санкції за ст. 177 КК України. Результати показали ефективність поєднання різних правових механізмів для забезпечення повного захисту.

Проведено комплексний аналіз процесу інтеграції українського законодавства до міжнародної системи охорони промислових зразків. Досліджено вплив членства України в СОТ, участі у Гаазькій системі міжнародної реєстрації та імплементації Угоди про асоціацію з ЄС. Встановлено, що імплементація угоди ТРІПС забезпечила відповідність мінімальним міжнародним стандартам, а участь у Женевському акті Гаазької угоди створила спрощену процедуру міжнародної охорони. Результатом стала гармонізація національного законодавства з європейськими нормами.

Досліджено перспективні напрями розвитку правового регулювання промислових зразків у контексті євроінтеграційних процесів та технологічної модернізації. Проаналізовано досвід ЄС щодо впровадження інституту незареєстрованого промислового зразка, електронізації процедур та створення спеціалізованих судів. Вивчено можливості адаптації українського законодавства до Директиви 98/71/ЄС та Регламенту (ЄС) № 6/2002. Зроблено висновок про необхідність системної трансформації правового регулювання промислових зразків для забезпечення відповідності європейським стандартам, стимулювання інноваційного розвитку економіки та успішної інтеграції України до європейського правового простору інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гладь Ю.О., Тарасенко Л.Л. Становлення та розвиток законодавства про промислову власність в Україні. *Форум права*. 2020. № 62 (3). С. 6–17. DOI: 10.5281/zenodo.3883851.
2. Господарський кодекс України. Закон від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 10.09.2025).
3. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року № 3688-XIIю <https://zakon.rada.gov.ua/go/3688-12> (дата звернення: 10.09.2025).
4. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/236/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.09.2025).
5. Кметик-Подубінська Х.І. Правова охорона промислових зразків: перспективи для українських підприємств на міжнародному ринку. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. № 87(1). С. 223–235. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.87.1.32.
6. Колб С.О. Правові та інституційні зміни в системі інтелектуальної власності України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. № 2. С. 593–610. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.02.89.
7. Кримінальний кодекс України. Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14> (дата звернення: 10.09.2025).
8. Македон В.В., Валіков В.П., Федьора С.С. Удосконалення управління промисловими підприємствами на основі стратегій інноваційного розвитку. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2019. № 1. С. 108–125. DOI: 10.32342/2074-5362-2019-1-26-8.
9. Митний кодекс України. Закон від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 10.09.2025).
10. Олійник Д., Островська М., Панченко В. Аспекти правового регулювання прав інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві. *UNIVERSUM*. 2025. № 15. С.47–56.
11. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 і від 23 грудня 2004 р. № 1716: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/496-2019-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2025).
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності». від 23 грудня 2004 р. № 1716. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1716-2004-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2025).
13. Світличний О.П., Михальський Д.Ю. Публічно-правова охорона прав інтелектуальної власності в Україні. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. № 1. С. 524–528. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.01.87.
14. Сопрун В.В. Механізм правового регулювання відносин промислової власності як засіб зміцнення господарського правопорядку. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. № 1 (3). С. 130–141. DOI: 10.31558/2786-5835.2023.1.3.13.
15. Цивільний кодекс України. Закон від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 10.09.2025).
16. Яворська О.В. Вплив цифровізації на правовий захист промислових зразків у контексті промислової власності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025.

- № 87(1). С. 322-335. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.87.1.48 <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.1.48>.
17. Council Regulation (EC) No 6/2002 of 12 December 2001 on Community Designs. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2002/6/oj> (дата звернення: 10.09.2025).
 18. Di Carlo D., Schmitz L. Europe First? The rise of EU industrial policy promoting and protecting the single market. *Journal of European Public Policy*. 2023. vol. 30, no 10, pp. 2063–2096. DOI: 10.1080/13501763.2023.2202684 <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2202684>.
 19. Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1998/71/oj/eng> (дата звернення: 10.09.2025) EUR-Lex.
 20. Kennis A., Liu X. The European Union's Regulatory Power: Refining and Illustrating the Concept with the Case of the Transfer of EU Geographical Indication Rules to Japan. *Journal of Common Market Studies*. 2024. Vol. 62. Issue 6. P. 1578–1593. DOI: 10.1111/jcms.13579. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcms.13579>.
 21. Makedon V., Myachin V., Aloshyna T., Cherniavska I., Karavan N. Improving the Readiness of Enterprises to Develop Sustainable Innovation Strategies through Fuzzy Logic Models. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*. 2025. Vol. 34, No. 5. P. 165-179. URL: https://archive.econ-studies.iki.bas.bg/2025/2025_05/2025_05_09.pdf (date accessed: 10.09.2025).
 22. Wiener Institute for International Economic Studies. *Industrial Policy for a New Growth Model: A Toolbox for EU-CEE Countries*. Research Report No. 469. July 2023. URL: <https://wiiw.ac.at/industrial-policy-for-a-new-growth-model-a-toolbox-for-eu-cee-countries-dlp-6582.pdf> (date accessed: 10.09.2025).